

Zöldséghelyzet — egy év után

2. Ugorjunk most egyet, nézzük meg a kiválasztott harmadik irányt. Ez nem más, mint a kisáruter-melés. Magyarországon ma még nagyon sokan termelnek egyéni vállalkozásban és egyéni haszonra zöldséget bérlet földön, háztájiban, vagy éppen vikendtelken. A friss áruellátásban ennek a szektornak döntő szerepe van. A kormányhatározat számolt e tevékenység fenntartásával, sőt, amennyire lehet, támogatja is. Intézkedések történtek, hogy a kis-termelők megfelelő tételben kaphassanak jobb vetőmagot, műtrágyát, sőt korszerű vegyszereket. Az illetékesek feladatuk kapták, hogy javítsák meg a kistételben termelt árak összegyűjtését és forgalmazását. Ez az ügykezelés kellő eredményt hozott, a kisáruter-melés szerepe elsősorban az önfogyasz-tásban, de az árutermelésben is megmaradt, némileg talán növekedett.

A legfontosabb szektor azonban az első átgugrott második, a nagyüzemi, de még kézi munkára alapozott termelés. Ösztönözve a kertészkedő nagyüzemeket, a kormány évi kétszázmillió forinttal felemelte az átvételi árakat. Ez lehetőséget adott arra, hogy maga a nagyüzem jobban megtalálja számítását, de a közreműködő tagoknak is nagyobb jövedelmet nyújtson a megkapott rész. A kormányhatározat meghozatalának időpontjait, az 1972-re szóló termelési szerződések megkötése alig haladt. Az érdeklődés azonban már januárban feléledt, és márciusra a felvásárlók teljesíteni tudták szerződésük terveiket. A nagyüzemek pedig az esztendő során százmillió forintot költöttek arra, hogy a kézi munka feltételeit meg-

javítsák. Kisebb, speciális gépeket vásároltak (pl. vetőgép, válogatógép), repülőgépről szóratták ki a vegyszereket, korszerűbb fajtákat alkalmaztak, stb. A korszerű növényvédelmet egyébként saját pénzükből segítették a nagy felvásárlók is.

Az eredményt szakaszosan kell vizsgálnunk. A szezon eleje javulást még nem mutatott. A korai cikkek több kevesebb került piacra, az is drágábban. Sajnos, ez nem véletlen, és nem csupán az időjárás számlájára írható. Azt a palántát, amelyből a primőr árú nevelik, rendkívül körülményesen, sok kézi munkával kell előkészíteni és akkor sem biztos, hogy a korai árak megfelelőek lesznek. Vagyis sok a munka, nagy a kockázat. Ezért a nagyüzemek általában a külterjesebb módszerekre térnek át. Főia alatt a kistermelők előállíthatnak primőröket, de ehhez az kell, hogy a hátuk mögött egy nagyüzem fűtött üveg-házban tegye meg az első lépést, s előállítsa a palántát. A fűtött üvegház nagyon drága létesítmény, így számolnunk kell azzal, hogy a korai ellátás a következő években sem javul annyira, mint várnánk.

A szezon maga jó eredményt hozott. Nyáron és ősszel kitűnő volt a zöldségellátás, a konzervipar maradéktalanul kihasználhatta kapacitását, és a piaci árak is inkább csökkentek, mint változatlanok maradtak. Biztosítottunk lát-szik zöldségfelékből a téli ellátás is.

Ennek azonban ára volt. Nézzünk először egy konkrét példát. A hagymaellátásban sűrűn zavar támadt. A ma-kói hagymát két éves folyamatosan, rendkívül sok kézi munkával termesztik. A szakértők azt javasolták, hogy a termelők egy része térjen át a jól gépesíthető, javítsák. Kisebb, speciális gépeket vásároltak (pl. vetőgép, válogatógép), repülőgépről szóratták ki a vegyszereket, korszerűbb fajtákat alkalmaztak, stb. A korszerű növényvédelmet egyébként saját pénzükből segítették a nagy felvásárlók is.

egyéves hagyma termesztésére. Javasolták, mert — bár az egyéves hagyma nem tarolható — jó lehetőségek mutatkoztak mind belföldön, mind külföldön az értékesítésre, sőt a szárított hagymapor forgalmazására is. A termelők a tanácsot megfogadták, nagy mennyiségű egyéves hagyma termelt, de közben a hagymapor kon-junktúrája elmúlt, s nem volt elegendő munkaerő sem, hogy a port külföldre, ötkilós zacskókba csomagolják. Végül az államnak kellett felvásárolnia a termés egy részét, nehogy a termelők azt mondják: becsapták őket.

A példa, sajnos, nem egyedül. Fellendült a termelési kedv, a szeszélyes időjárás alapjában kedvező volt: nagy lett a termés. Ennek fogadására nem mindenütt készültek fel, és bizony a zöldségzúte után egyes vidékeken értékesítési problémák keletkeztek.

Mondhatnánk, hogy ez természetes, mert a zöldség-szakma mindig is ismerte a nagy — egyes cikkekben és egyes években esetleg ötven-százalékos — ingadozásokat, de nem mondjuk. Mert ha a termelők kedve most elmegy a kertészkedéstől, és jövőre rosszabb lesz az időjárás, akkor a körforgást kezdetjük újra.

A kormányhatározat jó volt. Gondoskodni kell azonban arról, hogy a zöldség-termesztés fellendülésére ne csak a termelők készüljenek fel, hanem azok is, akik fogadják-forgalmazzák az árut. Magyarán: legyen több láda és zsák, szállítóeszköz és válogatógép, hűtőház és félkész-termék előállító kapacitás. Mivel meglepetés még ezután is érhet bennünket, az intervenciót — az egyéves hagymánál leírt, csődelhárító állami beavatkozást — a termelés természetes kiserő-jelenségének kellene tekintenünk, és alighanem okos dolog lesz erre a célra megfelelő mértékű állami eszközöket tartálékolni.

A termelők érdekében, mert a zöldségellátás első-sorban termelési probléma, de a fogyasztók érdekében is. Mert semmi szükségünk nincs arra, hogy az egyébként nagyon józón és méltán kedvelt lecsó egyszerűsáka a politikai kérdés alakját öltse.

Földéaki Béla

Egy különleges múzeum

Közép-Szlovákiában, Sel-mecbánya közelében találjuk Szlovákia egyik érdekes intézményét, az Erdészeti és Faipari Múzeumot, 700 éve kis település keletkezett itt; északkeletre a legendákkal körülvett Sitno-csúcs magasodik az ég felé. A kis települést egy késői barokk kastély uralja, amelyet 1744-ben épített egy magyar főúr, Koháry András császári generális. A kastély négy szárnya szabályos négyszöget alkot, tervezője jelképesen a négy évszak szerint osztotta fel az épület-szárnyakat, amelyeken megtaláljuk a napok, a hetek, a hónapok neveit a falakon. A kastélynak négy bejárata, 7 boltíve, 12 kéménye, 52 szobája és 365 ablaka van, ahány napja az évnek. A főbejárat a bécsi Schönbrunni-kastély bejáratának másolata.

1962-ben a kastély egyik szárnyában rendezték be az Erdészeti és Faipari Múzeumot. A földszinten kaptak helyet az erdészeti és vadászgyűjtemények. Több mint 2000 különböző vadásztrófeát találunk itt, de gazdag a madár-, a lepke-, és a bogárgyűjtemény is. Főként a sasok keltenek nagy feltűnést: nemcsak valamennyi, Szlovákiában élő sasfajta látható itt, hanem Európa legnagyobb szárnyas-vadjanak az óriási-túzó család példányai is. A vadászgyűjtemény különlegessége a házilag előállított vadászó fegyverek. A múzeum erdészeti-faipari része megismerteti a szlovákiai feldolgozás történetével és technológiájával. Az időszámításunk X. századában a mai Szlovákia területének 80 százalékát erdő borította. Az erdők ma

már csak 30 százalékát foglalják el az ország területének. A múzeum faipari része a későbbi generációk számára igyekszik megőrizni az erdészet és a feldolgozó ipar történeti érdekességeit, bemutatja a jelenlegi helyzetet is, és fényt vet a jövő kilátásaira.

A múzeum természetesen elsősorban a nagyközönséget szolgálja, de egyben tudományos kutatóintézetként is működik.

BERCZELI A. KÁROLY

Hullámsír

~~~~~

NO.

— Csak annyit, tekintetős főügyész úr, kérem, hogy a Tisza apad. Erősen apad. — S fölvetett fejjel, boldogan mosolyogva várta a jutalmat a jó hírről.

De az ügyész elgondolkodva ráncolta a homlokát.

— Mi az, hogy apad? Hol apad? Ki mondta neked?

— Hát, az az ór, aki a partot vigyazza, de parancs szerint a helyit nem hagyhatja el. Rajtam köröskörül jelönti tisztólettel.

A főügyész egyre elborultabban nézte a lelkes legényt. Rossz előérzete volt. Szekerke is tanakodott magában, neki se tetszett a dolog.

— Félek, hogy ez rossz hír, fiam — nyilatkozta ki sötéten Novák. — Lehet, hogy azért apad olyan erősen, mert a gát átszakadt valahol.

— Hünye, a szentségit — feledezett meg magáról hirtelen a hajdú. — Már mögöttem a főügyész urat... De akkor sietők, hogy mentsem, amit tudok...

— Várj csak — mordult rá Novák. — Előbb tudni kell, hogy mi történt.

Az építészet számítástechnikája

Már annak emlegetése is közhely, hogy a számítógépek bevonultak a mindennapi műszaki-gazdasági életbe. Nap mint nap hallunk, vagy olvasunk legkülönbözőbb alkalmazásokról. Most azonban egy lát-szólag magától érthető, de mégsem közismert alkalmazási területre hívjuk az olvasót, az úgynevezett számítógéppel segített mérnöki tervezés területére. Persze még ez a részterület is hatalmas, így még ennek is csak arról a fejezetéről szólnunk, amely az építészeti tervezéssel kapcsolatos. Informátorunk Berényi Miklós, a Számítástechnikai Koordinációs Intézet osztályvezetője.

Méretetek

A számítógéppel segített építészeti tervezés, ha kis részterületnek is látszik a komputerek alkalmazásai között, valójában igen összetett, sokféle problémát magába foglaló terület. Mindenekelőtt azt kell világosan látni, hogy az építészeti tervezésben legalább két nagy „ágazat” van. Az egyik a szerkezetek, az épületek statikai tervezését öleli fel, míg a másik, az úgynevezett funkcionális tervezés az épület külső és belső beosztásával, mondhatnánk, a szerkezet hasznos kitérésének megtervezésével foglalkozik. A Számítástechnikai Koordinációs Intézet más intézményekkel (például az IPARTERV-vel) együttműködve a szerkezettervezési problémák számítógépes megoldásával foglalkozik.

Valójában még ez az építészeti tervezés belüli részterület is számtalan, egymástól különböző kérdéscsoportot foglal magában. Például igen fontos problémakör a tartóknak a keresztmetszet szerinti méretezése, keresztmetszetük pontos meghatározása azokból az adatokból kiindulva, amelyeket a statikus mérnök megkap; a tartók geometriai alakjából (például egyenes vagy hajlított, kör, négyszög vagy más egyéb keresztmetszetű), a tartó anyagából (pl. acél, beton), a várható igénybevételből és

így tovább. A számítógépi programnak pedig meg kell határoznia a szükséges, vagyis a megfelelő méreteket (vagy pedig ellenőriznie kell a kiinduló adatok helyességét, azt tehát, hogy alkalmas-e a megadott méretű tartó a szükséges igénybevétel, terhelés elviselésére).

Rudak, lemezek

Újabb problémát jelent a rúdszerkezeti kérdések megoldása. Itt már több ponton megtámasztott tartók vagy éppen ún. keretszerkezetek statikai, tehát különféle igénybevételi számításait kell programozni a számítógép részére. — Megint más jellegű problémákat vetnek föl statikailag — és így a programkészítőknek is — a lemezek, a különböző összefüggő terhelésnek kitett felületek. Ezek a problémák azonban mintegy lemeztelenítve, „kicsontozva” tartalmaznak csak az építészeti tervezés végső célját az épület, a konstrukció, az úgynevezett műtárgy létrehozását. Ez azonban természetesen. Maga az épület statikája is mintegy csak a majdani épület csontvázával foglalkozik.

Elgondolható természetesen az is, hogy a számítástechnika kezében ezek a problémák még tovább tipizálódhatnak, és természetesen átfogalmazódnak a számítógé-

pi programok igényeinek megfelelően.

Programok

A számítógépek hasznosságát e területen mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a leggyakrabban előforduló statikai problémákra, főbb helyen, így az SZKI-ban is már ész programok állnak rendelkezésre, amelyekkel, bármikor, automatikusan megoldhatók, és a statikus tervezőmérnök megszabadul a fáradságos, kézi számításoktól.

Sőt, az egyes problémakörökön belül még sokszor ugyanarra a feladatra is több program, több számítógépes megoldás áll már készen. Ez viszont lehetővé teszi, hogy a közvetlen feladat megoldásán túl egyéb szempontokat is figyelembe vehessenek a felhasználók, és ennek alapján döntsék egyik vagy másik program mellett. — Ezeket a programokat aztán összegyűjtik az egyes intézmények, és különböző kiadványokban szélesebb körben is hozzáférhetőbbé teszik. — Ehhez egyébként az egyes intézmények munkatársai szükség esetén még közvetlen megbeszélésekkel is annak segítségét. A feladat közvetlen megoldásán túl ugyanis a számítástechnikai kultúra magyarországi elterjesztése népgazdasági érdek is.

H. Ö.

Ismét szabályozták a magánszemélyek traktorhasználatát

A mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter az elmúlt évben szabályozta a magánszemélyek traktorhasználatát; az azóta szerzett tapasztalatok figyelembe vételével, valamint a magánszemélyek gépjárműhasználatáról időközben kiadott minisztertanácsi rendeletnek megfelelően most az eddiginél differenciáltabb, új rendeletet adott ki. A rendelet egyebek között pontosan és a jogos igényeknek megfelelően meghatározta a mezőgazdasági nagygépek (vontató vagy traktor-öngyáró mezőgazdasági munkagép) és a kerti traktorok fogalmi körét és az üzemeltetés feltételeit. A korábbihoz képest lényeges változás, hogy tízról tizenöt lóerőre emelték a lóerő-teljesítményhatárt, illetőleg a

teljesítmény helyett maximumán 1100 kilogrammos önsúlyt határoztak meg. Mindkét esetben követelmény, hogy az óránkénti sebesség ne haladja meg a 20 kilométert. Lehetővé tették azt is, hogy a kerti traktorral az eddigi 500 kiló helyett 1000 kilogrammos hasznos teherbírású pótkocsit vontassanak. Változatlanul fennmaradt azonban a kerti traktorokkal más részére való fuvarozás és bér-munka tilalma.

A rendelet kimondja, hogy a magánkézben levő mezőgazdasági nagygépek legkésőbb 1973. június 30-ig tartókat üzemben. A mezőgazdasági szakszervezeti tagok ezentúl is használhatják nagygépeiket, ha a szövettel erre írásbeli megállapodást kötnek.

szel, mennydörgésszerű robajjal rontott előre, hogy percek alatt már csak a víz csillogása látszott a hatalmas területen.

— S a katonát, mit mondott? — nyomozott összerőtten a főügyész. — Nem bűjt meg senki ott? Tudjuk, hogy az őrgör több hívének, így Réczeynek is az a véleménye, mint Herrichnek, hogy a víz tisztes kanyarral megkerüli majd Algyót, Tápét és a várost is, s ily módon a percsorai gátnál elkövetett visszaéléseket mégis menti valami. Gondolják ők, a gazemberek. Az, hogy egy csomó tanya megsemmisül, az nem fáj nekik. De ha így van, akkor ezek a kis települések már el is tűntek a föld színéről. Mennyi nyomorúság! S mit mond a katonát?

— Amit én neked. Néhány perccel előbb ment el ott, ahol megtörtént a gátszakadás, s alig hagyta el a terepet, amikor észrevette, hogy a töltés önmagától fordul egyet, s a mély-ségbe zudul. A víz meg egyre szélesebb utat törve magának, ömlött lefelé. Akkor a levegő-be lött.

— S nem kérdezted, hogy látott-e valakit?

— Dehogynem. Azt vallotta, hogy egy lélek sem volt a közelben. Bár erősen sötétedett már.

— A töltés olyan gyatra volt, hogy bárki egy kapavágással is előidézhetné a szerencsétlenséget.

— S gondold, hogy ez érdeke volt valaki-nek?

— Érdeke senkinek nem volt, csak azt hitték, hogy így segítenek magukon. Mondom, hogy a szakértői vélemény ezt a felfogást támogatja. Majd magam is beszéltem a katonával.

— Bűncselekményre gyanakszol?

(Folytatjuk)